

საქართველოს სახელმწიფო უნივერსიტეტი

აპარატის მოწყვეტილის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გაზეთი

№1-2 (№175-176)

0262010-008002014

2016 წელი

ულტრათაბაშმედროვე საგზაო - მეტეო-
როლოგიური საგვურის დამხმატაუება, რომე-
ლიც ობლასტი რეჟიმში 100%-იანი საზუსტით
აწვდის აღმისავლეთ და დასავლეთ სკარ-
ოველის შორის გადაადგილების შესრულებ-
ლებრეგისტრის მოხაცემებს პარამეტრების, მისა-
მართველი სალექის, მექურისშიში ზო-
ნის, მოცურების შესაძლებლი სფროთხისა
თვ სხვა მეტეო მოვლენების შესახებ, გარემოს
ერთობული საგვარეულოს ხელშეწყობით გახდა
შესაძლებლო. ვი და სხვა არტიუროვო სკარ-

ატივით გაფორმდა მემორანდუმი გარეობრივ სააგენტოსა და აკაკი წერეთ სახელმწიფო უნივერსიტეტს შორის, უკრთთახანმშრომლობა ითვალისწინება:

საგარეო პოლიტიკის პრიორიტეტები
ევროპული არჩევანი, საქართველოს
ევროპულ წილში დაბრუნება, ეს გახლათ
თემები, რომლებზეც აკაცი წერეთლის სა-
ხელშით უნივერსიტეტში ევროპულ და-
ევროატლანტიკულ სტრუქტურებში ინტეგრა-
რაციის საკითხებში სახელშით მითისტრუ-
დავით ბარექაძე და „სატოსა და ევროკავშირის
რის შესახებ საინფორმაციო ცენტრის“ და-
რექტორის მოვალეობის შემსრულებელია

ზემოაღნიშვნული საკითხის აქტუალობიდან გამომდინარე 20 იანვარს, აშშ-უსტ და საბჭოებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის გეოგრაფიის დეპარტამენტის ინიციატივის სრულდებოდა საველე პრაქტიკების ამსახველი ფორმი და ვიდეომასალა. შემცველა კითხვა-პასუხის რეჟიმით დასრულდა.

8 თებერვალი მეტე წმინდაზეს, დავით
აღმაშენებლის ხსენების დღეა. ამ დღისადმი
მიძღვნილი უამრავი ღონისძიება გაიმართა
გელათისა და ქუთაისში. ტრადიციულად, ლო-
ნისიძებებში ჩართული იყო აკადი წერეთლის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი. ჰუმანიტარულ
მეცნიერებათა დაკაულტეტის დეკანატის ორ-

განიზებით სტუდენტებმა გელათის აკადემიაში წამოადგიებას ღიტერატურული კომპოზიცია - „ასე იშეუხილდა ღილი საქართველო“, მოეწყო დავით აღმაშენებლის შესახებ გადაღებული ფილმის ჩვენება.

ხალგანართა ეროვნული ცანტრის ზამთრის საობა
„ქალთალი ხალგანარი“

პროექტს ორგანიზებას უწევდებენ
ირინა გოგონაა (ცედაგოგიკის ღონიშო-
რი, ხელხაწერთა ეროვნული ცენტრის
სამეცნიერო და საგანმანათლებლო
პროგრამებისა და განვითარების სამსა-
ხურის ხელმძღვანელი), ვლადიმერ კვე-
ლია (ხელხაწერთა ეროვნული ცენტრის
არქივთმცოდნეობის განყოფილების
უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი), შო-
რენა მურუსიძე (ხელხაწერთა ეროვნუ-
ლი ცენტრის არქივთმცოდნეობის გან-
ყოფილების მეცნიერ-თანამშრომელი).
სკოლა დააფინანსეს შოთა რუსთაველის
ეროვნულმა სამეცნიერო ფონდმა. სკო-
ლის ფარგლებში შესაძლებლობა გვქონ-
და, მოგვესმინა საინტერესო ლექციები
ქართველობრივის სხვადასვა სფერო-
ში. ლექციებს კითხულობდნენ როგორც
ქართველი, ასევე უცხოელი მეცნიერე-
ბი ქართული დამწერლობის (დალი ჩი-
ტუხაშვილი, ფილოლოგის ღონიშორი,
კ. კველიძის სახელობის ხელხაწერთა
ეროვნული ცენტრის კოდიკოლოგიი-
სა და ტექსტოლოგიის განყოფილების
უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი) და
ლევან გიგინეშვილმა (ფილოლოგის
ღონიშორი); ისტორიული დოკუმენტების
(კალიგრაფია და გაფორმება) - ქალბა-
ტონმა დარეგან კლინიკილმა (ისტორი-
ის მეცნიერებათა ღონიშორი, კ. კველი-
ძის სახელობის ხელხაწერთა ეროვნული
ცენტრის წყაროთმცოდნეობისა და დიპ-
ლომატიკის განყოფილების მთავარი
მეცნიერ-თანამშრომელი), დროისა და
სივრცის გაღმიცემის შესახებ ისტორი-
ულ დოკუმენტებში - ქალბატონმა მზაი-
სურგულაძემ (ისტორიის მეცნიერება-
თა ღონიშორი, კ. კველიძის სახელობის
ხელხაწერთა ეროვნული ცენტრის წყა-
როთმცოდნეობისა და დიპლომატიკის
განყოფილების ხელმძღვანელი); საარქი-
ვო მასალას ეხებოლდა კემბრიჯის უნივერ-
სიტეტის პროფესორის, ფილოსოფიის
ღონიშორის, ჰუმბერტუს იანისა და ილი-
ას სახელმწიფო უნივერსიტეტის პრო-
ფესორის, ფილოსოფიის ღონიშორის,
ოლივერ რაისხერის ლექციები.

უფროსი შეცნიერ-თანამშრომელი) სა-
ქართველოს ისტორიის (ზაალ აბაშიძე,
ისტორიის ღოქტორი, კ. კეკელიძის სა-
ხელობის ხელხაწერთა ერთგნული ცენ-
ტრის დირექტორი), ქართული ხელხა-
წერის განვითარების, მიზანტურისა და
დეკორის, ხელხაწერთა ყდების, საწერი
მასალის (თამარ ოთხმეზური, ფილო-

კურნის მოიცავდა ასევე გასვლით ლექციებს მცხეთის ჭვრის მონასტერში, ბოლოსის სიონში, ურბნისსა და წულ-

რულაშებში (ქართული ეპიგრაფიკა, წელთაღრიცხვის სისტემა - თეიმურაზ ჯოვანი, ისტორიის დოქტორი, ქ. დეველიძის სახელობის ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრის წყაროთმცოდნებისა და დიპლომატიკის განყოფილების უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი; ლადო მირიანაშვილი).

ტორიულ მუზეუმში დაცულ ხელნაწერებს. მასალის მოპოვებაში დახმარება გაგვიწია ხელნაწერთა განყოფილების გამგებ ქალბატონშა ციციხო მუმლაძემ. მოხაწილეებს საჩუქრად გადმოგვცა ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრის საინტერესო გამოცემები და სერთიფიკატები.

მოვინაულეთ საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ეპიგრაფიკის მღიდარი ფონდი, საღაც სხვა ეპიგრაფიკულ ძეგლებთან ერთად განთავსებულია ბოლნისის სიონის წარწერა, არმაზის ბილიგვა (სერაფიტას საფლავის ჭე) ...

კაგშირებულ საკითხებზე.
პროექტის გახმავლობაში განხახორციელეთ ორი საინტერესო აქტივობა: ქალბატონ დარეკან გოგაშვილთან ერთად დავამზადეთ ქალალდი და რესტავრაციის ლაბორატორიაში (თამარ დვალიშვილი, ჭ. კეკელიძის სახელობის სელჩაწერთა ეროვნული ცენტრის კოსერვაციისა და რესტავრაციის ლაბორატორიის მეცნიერ-თანამშრომელი) აღვადგინეთ სელჩაწერთა დაზიანებული ფურცლები.

მსმენელებისთვის განსაკუთრებით საინტერესო აღმოჩნდა ინტერაქტივები (ირიხა გოგობია, ვლადიმერ ქეკელია, შორქენა მურუსიძე) ღლყუმენტების ტიპებზე, ხელნაწერთა დაცვასა და პირად არქივებზე, რითაც ოერობიული ცოდნის პრაქტიკაში გამოყენების შესაძლებლობა მოვგვიყვა.

განვიდა უკანასკნელი და ამჟამადღის ცოდნისა, რომელიც ამ სკოლის მეშვეობით მივიღეთ, უმნიშვნელოვანესია ჩვენი ურთიერთობა ხელხაშერთა ეროვნულ ცენტრთან, ჭროველ და უცხოელ პროფესიონალებთან და ახალგაზრდადღიურობთან, რაც კიდევ მრავალი მომავალი საინტერესო პროექტის საწინარი გახდება.

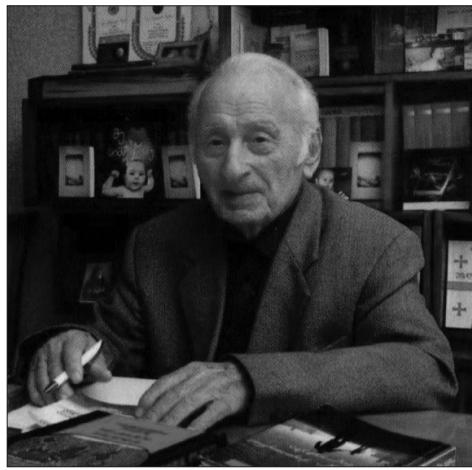
სკოლის დასასრულს თითოეულმა
მოხაწილემ წარმოადგინა პრეზენტაცი-
ები ქართველოლოგიასთან დაკავშირე-
ბულ ბეგრ საინტერესო საკითხზე. ჩვენი
პრეზენტაციები ეხებოდა ქუთაისის ის-

თამარ ნინიძე

ქართული ფილოლოგის
დეპარტამენტი
ქართული ენის მიმართულება

ქართი ნიგნაბის ნარა სიცოცხლის ახანგრძლივას

ძელად მოიძებნება თითქმის საუკუნეს მიღწეული პიროვნება ყოველდღე საწერ მაგიდასთან იჯდეს, ყოველდღე აწუხებდეს ფიქრი ახალი წიგნის შესაქმნელად, შეუშრობელი კალამი ეჭიროს ხელში, წერდეს და წერდეს გამუდმებით, თანაც დროდადრო საკუთარ თავს დაეკითხოს, მოვასწრებ თუ არა, ამდენი ხნის გამავლობაში რაც გოხებაში დამიგროვებია, მის ამოწურვა-გამოლევას, გოხებიდან გაღმოთეორებას. შეიძლება ეჭირითაც კი შეუწყრეს ამ აზრს, რადგან ტვირის გახსნი უჯრედები მხოლოდ ძველითა და ჩავლილით კი არაა საქსე, არამედ ახალსაც, ახლანად ყოველწამიერ-საც ისრუტავენ და როგორ გიღდა ყველაფერს ერთად შეუტიო. როგორც ჩახს, ბატონი სიმონ არველაძე მართლაც საოცარი გამოხატვისა, ერთ წიგნს სტამბიდას რომ მარტებინებები მისი ერთგული თანაშემწერები (ბატონი სიმონის ქალიშვილები - მეგო და დარეგანი), მეორეს, ციხცალი, ახლად დასაბეჭდის უკან მიაქროლებებ, თანაც დრო-უმში მკაცრად არიან შეზღუდული, რადგან უკვე კარგა ხანია დაგროვილი გამოცდილებით იციან, რომ ბატონი მწერალი და მკვლევარი გულდაგულ ჩამდგრადი მესამე წიგნის შესაქმნელად და მეოთხეს არქიტექტურა საფეხურებს უწივება.

ბატონი სიმონი, საუკუნეს მიღწეული მოღვაწე (ამჟამად 95 წლისაა, რაღა დარჩა საუკუნემდე, ისიც მაღლ იქნება!) აზროვნებისა და შრომის საკვირველ მაგალითი იძლევა. ამოდენა ასაკისა და ამოდენა ცოდნა-მახსოვრობის მქონეს ერთი წიგნიც რომ არ ჰქონდეს დაწერილი, ისედაც დიდი იხტერესითა და სიყარულით მოქმედებს კაცი, იმდენად გადაგიხსნის ამბების ბიბლიოთეკას და ჩვენებურად რომ ვთქვათ, მოგახწყროვს შიგ და საკუთარი წიგნების რამდენიმე თაროს მფლობელი თუ აღმოჩენა, მაშინ ხახს, რადგეხსას მოგიწევს მასთან დაყოვნება.

ჩვენთვის, საზოგადოებისათვის, სკოლისა და უმაღლესი სასწავლებლის შეგირდებისთვის, მასწავლებლებისთვის, შეცემის საკუთარი წიგნებისთვის, საქვეყნიდ მოფიქრალი კაცისთვის, მეგობრისთვის და საერთოდ ყველასთვის, ვინც იცის სიკეთის უშურველობა, სინდის-ხამუსანი შრომა და ჭაფა, შექმნილია ბატონი სიმონის წიგნები. წიგნი წიგხად იყოს და როცა მისი დამწერი თავადაც სამაგალითო კაცად დარჩა საკუთარ წუთისოფელში (საუკუნემდე მიღწევაც თუ წუთისოფლობა!), ესეც ერთითობად გვიწყობს ხელს ამ წიგხებაც მოვეფეროთ და მის დამწერსაც. მით უმეტეს, როცა მისი ხადგაწი გვაქეზებს ჩვენი და

არა მარტო ჩვენი მაღალხარისხოვანი ლიტერატურისა და ხელოვებისაკენ, გვაქეზებს თუ გვამზადებს ფილოსოფიურ ესოეტიკური აზროვნების საწვდომად, სახდომ მიგახედებს ჭყვიანი ადამიანების წარსულისკენ, გუშინ დელობისკენ და გვარევებს თანამედროვეობის სირთულეშიც, ყველაფერს თავი რომ დაგახებოთ, ბატონ სიმონს სამარადუამოდ ეყოთა ქუთაისას და ქუთაისელებზე დაწერილი სამტომეული. ამ წიგნების აწი და აწი უფრო დაედება ფასი, ვინაიდან ისინი გახლავთ სახე სიკეთით სავსე ადამიანის გულითა და ოვალით შესახული ქუთაისის რჩეულობისა, ქუთაისურისა. ამ წიგნების დაწერილი მართლაც დიდი საქმე გაფოთდა, დიდზე დიდი!

ჩემი მცირედი გამოცდილებითაც თამამად შემიძლია განვაცხადო, რომ საერთოდ მწერალს, პოეტს, თუნდაც მეცნიერული ხასიათის შრომა უკეთესად გამოსდის, ბოლომდე იყითხება და გარკვევაც მის მეცნიერულობაში არ გიჭირს, არაა დამიმიტული ხელოვებური ლექსიკონით. ბატონი სიმონის წიგნებიც ამდაგვარადაა მოთვინიერებული აგტორის მიერ. ისინი თავისუფლად მიღიან მყითხევლთან და გრძხობ ხელისგულზე გიღევს მისი დამწერის სათქმელი. ამას თუ ვამბობთ გამოკვლევებზე, ბუნებრივია, უფრო ხალასად გამოჩენდება მისი ლიტერატურულ-კრიტიკული წერილები თუ ეტიულები, რჩეულ ქართველ მწერლებსა და მოღვაწეებზე შექმნილი სტატიები, სადაც არაერთხელ გამოჩენდება ხოლმე ზუსტ მიგნებებთან ერთად ლირიკულ-რომანტიკული აღმაფრენის მქონე შემოქმედი.

ამგარი განწყობით ბატონ სიმონზე საუბარი, რა თქმა უხდა, ხანგძლივადაც შეიძლება. მასზე ბერი რამ დაწერილა, თქმულა, გამოკვეყნებულა, კიდევ ითქმება, კიდევ და კიდევ. ჩვენი გაზეთის შემდეგ ხომერში გახდრასული გვაქს მიგულოცონა ბატონი სიმონის სამარტინებით ბატონ სიმონის სამარტინებით, თბ. 1972 წ.

6. ლიტერატურული წერილები, თბ. 1973 წ.

7. კრიტიკული ხარკვევები, თბ. 1977 წ.

8. შემოქმედება და პოეზია, თბ. 1978 წ.

9. შთაგონება და პოეზია, თბ. 1978 წ.

10. შემოქმედებას სიმართლე უყვარს, თბ. 1981 წ.

11. სახლის გრძხობა, სტატიების კრებული, თბ. 1984 წ.

12. მეგობრობის მარადმწვანე ხე, თბ. 1987 წ.

13. სულის სარკეში, კრებული, ქუთაისი, 1993 წ.

14. იხსტიუტი ელის ახალ შევსებას, ქუთაისი, 1991 წ.

15. გალაკტიონის გულის შემოქმედება გამოწვევის ბატონში ბატონში სიმონის იხტერებით, „შორეული თავისიანები განმოწვევის განმოწვევის ბატონი სიმონის სამარტინებით, თბ. 1997 წ.

16. გარდისფერი ულელი, წერილების კრებული, ქუთაისი, 2001 წ.

17. გალაკტიონი - ხელოვებას, კრებული, ქუთაისი, 2002 წ.

18. შორეული თავისიანები, წერილების კრებული, ქუთაისი, 2003 წ.

გახლავთ აკადემიკოსი ავთანდილ ნიკოლებშვილი და პროფესორი ევგენი ბლიაძე.

ასევე სრულიად ახალი გახლავთ „გალაკტიონი - ხელოვებას“. ავტორს გულდასმით ამოუკებებია გალაკტიონის პოეზიიდან ის საუკეთესო წიმუშები, რომლებშიც დიდებულად წარმოჩინდება გასულმეორებელი პოეტის აღმაფრენა ხელოვების რაგიზდარა დარგით, აქვე ბატონი სიმონის წერილები გალაკტიონიზმიზე.

თავიდაც ბოლომდე წინადადება არ გაგვიშვია ბატონი სიმონის წიგნი რომ არ ვასტეონო, ერაზე სულ წიგნი გვადეს. რახან ასევე, გავიჩინობით ამ მართლაც დაუღლავა გავისუბონო და გულახდილად ვთქვათ, რამდენად უწყობს თურმე ხელს სიკოცლის ხაგბძლივობას კარგი წიგნების წერა (და წაითხვაც).

აი, ისიც:

1. ჩვენი პლანეტის სიამაყე, თბ. 1962 წ.

2. პოეზია და თანამედროვეობა, თბ. 1965 წ.

3. შემოქმედების თავისუფლების საკითხისათვის, თბ. 1968 წ.

4. იდეალი და შემოქმედების თავისუფლება, თბ. 1971.

5. კ პრობლემი სვინობი თვირცესთავის ტბ. 1972 წ.

6. ლიტერატურული წერილები, თბ. 1973 წ.

7. კრიტიკული ხარკვევები, თბ. 1977 წ.

8. შემოქმედება და პოეზია, თბ. 1978 წ.

9. შთაგონება და პოეზია, თბ. 1978 წ.

10. შემოქმედებას სიმართლე უყვარს, თბ. 1981 წ.

11. სახლის გრძხობა, სტატიების კრებული, თბ. 1984 წ.

12. მეგობრობის მარადმწვანე ხე, თბ. 1987 წ.

13. სულის სარკეში, კრებული, ქუთაისი, 1993 წ.

14. იხსტიუტი ელის ახალ შევსებას, ქუთაისი, 1991 წ.

15. გალაკტიონის გულის შემოქმედება გამოწვევის ბატონში ბატონში სიმონის იხტერებით, „შორეული თავისიანები განმოწვევის ბატონი სიმონის სამარტინებით, თბ. 1997 წ.

16. გარდისფერი ულელი, წერილების კრებული, ქუთაისი, 2001 წ.

17. გალაკტიონი - ხელოვებას, კრებული, ქუთაისი, 2002 წ.

18. შორეული თავისიანები, წერილების კრებული, ქუთაისი, 2003 წ.

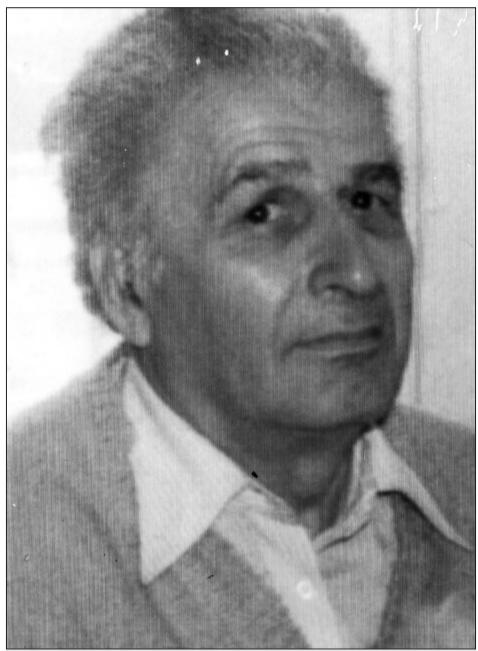
19. ფილოსოფიის კურსის სახელმძღვანელო, (თანავაკრიტიკი), ქუთაისი, 2003 წ.

20. ესთეტიკა-კრიტიკა, კრებული, ქუთაისი, 2005 წ.

21. ჩვენი ცხოვრება უახტარებს ღვინისფერია, მემუარების კრებული (თანავაკრიტიკი მარი ხველელიძე), ქუთაისი, 2007 წ.

22. ჩვენებური უცხოელები, კრებული, ქუთაისი, 20

ლიკსეულად გავლილი გეიტონის ტოლფასი გზა

ოთარ ბახვას ძე უკლება დაიბადა 1924 წლის 28 ოქტომბერს, თერჯოლის რაიონში, სოფ. ეწერში. „ჩვენი წინაპრები, - როგორც მამა აღნიშვავს თავის მოგორებებზე - ლიკით-გან სასულიერო წერს მეცენატებოდნენ. ჩვენი განაყოფის ბეჭრი წარმომადგენლი მღვდელი ან მღვდელმთავარი (ბლალონისი) ყოფილა, ამიტომ გვარი, სამრევლოს შეკრებისას ეკლესიაში დაფასებულ ადგილს იკავებდა და სახელმწიფო გადასახალებშიც შეღავათ ჰქონდა“.

ექვს წლამდე მძა ლალი და უზრუნველი ცხოვრებით ცხოვრობდა, მერე კი სამწუხაროდ, ყველაფერი შეიცალა... 1929 წლის აგვისტოში დაიწყო ეგრეთშოდებული, ავალსასესხებელი მთლიანი კოლექტივიზაცია და ბაზტჩემის - ბახვა ყულების ოჯახი, როგორც „კულტების და ხალხის მტრის“, ბოლშევიკურმა მშართველობამ მიწასთან გაასწორა - ქოხების სრული კონფისკაცია გაუყენა, ძირდველ სახლში კი, სკოლა გაუცხესა...

1924 წლის გამოსვლებში მოხატილეთა
დაღვრილი სისხლის გუბეგი ჯერ კიდევ არ
იყო გამშალი, რომ „კულაკობის“ ლიკვიდა-
ციასთან დაკაშირებით ფართობასშრაბინი,
განუკითხავი რეპრესიები და სისხლისღრა
დაწყო, - სექტემბრის თვეში ბაბუა დააპა-
ტიორეს...

იგი იშვიათი სილამაზის და ვაჟუაცობის მქონე ღორისეული, კეთილშობილი და საოცრად შშრიმტელი აღამიახი იყო, რომელსაც მთელი სიცელი პატივს სცემდა და აფასებდა, თავის მოგონებებში მამა წერს: „მამა ჩემთვის ყველაფერი იყო - ვაჟუაცობის, სიმართლის, სილამაზის, სიყვარულის ეტალონი და ოჯახის დიდების სიბორლო“. ბაბუას ჰქონდა 38 ქედევა სახნავ-სათევი სავარგული მიწა და ორი ქედევა ვერახი. ერთი კაცსაგან ამხელა მიწის დამუშავება საკმაოდ ძხელი იყო, მაგრამ დღე და ღამე გასწორებული ჰქონდა და ყველაფერის ასწრებდა.

ბუნებრივია ამ მოხაცემების აღამიასს
მტერი და მოშურებე არ გამოელოდა, ამი-
ტომაც სოფელში „ბოლშევიკების“ პირველ

სამიზნედ სწორედ ის იქცა, მით უფრო, რომ
ბაბუა 24 წლის აჯანყებაშიც მოხაწილეობდა
კოლისძმასთან ერთად.

სათაყებონ ადამიანის დაჭვერამ და ოჯახის
გაუტელურებამ ძლიერ იმოქმედა მამაზე, მის
სასწავლო პროცესზე. თუ აღრე სწავლი-
საღი დიდ სწრაფვას და ინტერესს იჩენდა
და მშობლებისაღმი დაყინებული თხოვნით
აღრიანხადაც შევიდა სკოლაში, ახლა აღა-
რაფერი აინტერესებდა, ღლების განხმავ-
ლობაში გულმიკულული და დამზადებული იჭ-
და... მასწავლებლებმაც ხელ-ხელა თავი დაა-
ხებს და გამოძახებით აღარ აწუხებდებო. ეს
იყო მამასთვის და მთელი მისი ოჯახისათვის
უმძიმესი პრიონდი...

მაგა თანხათან დაუბრუებდა გატაჭულ,
რეალურ ცხოვრებას და სკოლაში საუკეთე-
სო მოსწავლედ იქცა. სწავლის სიყვარულმა
და წიგნის თავისი ქნა და 1941 წელს საშუ-
ალო სკოლა „ოქროს“ მედლით დამთავრა,
იმავე წელს თბილისის პოლიტექნიკურ ინ-
სტიტუტში უგამოცდოდ ჩარჩოცხა. ცხოვ-
რება საქამიან როულ პირობებს სთავაზობდა
- ლექციების შემდეგ მუშაობდა და თავსაც
ირჩებდა.

1942 წლის 20 იანვარს მამას სამხედრო კომისარიატიდან უშუება მოუვიდა, მისი უფროსი ძმა (მომავალში, უკვე საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის პროფესორი, საქაშირო მასტერაბის ცხობილი გეოგრაფი - დავით უკლება) კაგაბიშვილის უნივერსიტეტიდან უკვე ომში გაწვეული იყო. მამას სურვილიც აღარ ჰქონდა ზურგში დაჩიქის, ამიტომ 24 იანვარს, პირველი გამოცხადდა გასაწვევ პუნქტში. ექვსი თვე სამხედრო-საოციცრო სასწავლებელში სწავლობდა, სადაც ნაღმფრევების აცეულში ჩარიცხეს. მათები ტიკური უსარის მქონე ბიჭისთვის მარტივი, ტრიგონომეტრიული გამოთვლები არავითარ სისხლელს არ წარმოადგებდა და ბატალიონშიც მაც მაღლ იგი საუკეთესო მსროლელად დაასხელა. მეცადიხეობა დღე და ღმე მიმდინარეობდა - ორწლიანი საოციცრო სკოლა ექვს თვეში უნდა გავლოთ.

მამა ბრძოლებში 1942 წლის მეორე ნახევრიდან ჩამოავარედა. 18 წლის ბიჭი, მსროლელთა პოლკში ოცეულის უფროსი იყო. თავის მოგონებებში მამა იხსებებს „მე ყოველ საბრძოლო დავალებას, როგორი სარისკო და სასიკვდილოც არ უნდა ყოფილიყო, უყოფის ნორ გასრულებდი. ცხოვრებიდან იმდენად გატანხული ვიყავი, სიკვდილის სულ არ მეშინოდა, ისეთ ტყვიის ცეცხლში გაყდიოდი, იქ გადასრუება შეუძლებელი იყო, მაგრამ საკვირველი ისაა, რომ შელოცვალივით, სიკვდილი არ მეკარებდოდა - თითქოს ჩემი ეშინოდა!

ბრძოლაში ისაა, თრიანტი. ბრიანს ასახ

„ელიტურული კულტურული სფერო, თორმეთისა და ახლოს ტანხმაწინააღმდეგო იცეული ჩამაბარეს – იხსენებდა მამა. იქ სასტიკი ბრძოლები მიმდინარეობდა. განსაკუთრებით ქალაქ კალენჯევიჩის ასაღებად. ეს ქალაქი ხელიდან ხელში ჩამდებჯერმე გადავიდა. ასეთივე შეუპოვარი ბრძოლები მიმდინარეობდა ქ. ბობრუისკისა და ქ. მოზირის მიმართულებით, სოფელ კალენჯევოსთან. მე და ჩემმა იცეულმა გარღვევაზე წამოსული 4 მეტიანავე ტანკი და ორი ჭავშანტრანსპორტორი დაწყიოთ. ჩემს აპარიშზე იყო ერთი ტანკი და ორი ჭავშანტრანსპორტორი. აქც მთავრობის ჭილდოზე წარმადგინეს – დამაჭილდოვეს სამამულო ომის პირველი ხარისხის თროებით“ კიდევ უფრო დიდი ჭილდო კი მამამ მდინარე უზბაბზე თავასი თავითოვო დასასვენოს და დაწმიახოვთა

რომლებიც გვიან მიხედვებ მტრის ალყაში
მოხვდებათ... ეს იყო 19 წლის ბიჭის თავდა-
უზოგავი, გამეტებული ბრძოლა ხახვრადგა-
ინულ მდინარე ყუბანთან, სახულველ მტერ-
თან და საკუთარი ოცულის მებრძოლთა სი-
ცოცხლის გადასარჩევად...

შელორუსის სოფელ კალენიკოვოსთან
ბრძოლა ჯამპროტოლობის ფასად დაუყდა მა-
მას... რამდენიმე შეტრაში მისკენ ხასროვი
ყუმბარა გასკდა და იგი შორს მოისროლა
როცა გონიერ მოვიდა, ხახა, რომ მუხლის
სახსარი გადასხილი ჰქონდა, ხოლო ჩექ-
მა - მთლიანად საგეს სისხლით. მაგა ჰოს-
პიტალში გადაიყვანეს, სადაც ქირურგების
დაუკიტებული მოთხოვნა კიდურის ამპუტაცი-
აზე დიდი წინაღმდეგობებით უარყო. მერძ
ღმერთმა მოხედა და მკურნალობით ფეხს
შეისარჩუნა, მაგრამ სახსარში დარჩებილი
ნაღმის ხამსხრევები მთელი ცხოვრება თაგე-
ახსეხებდა.

სამამულო ომიდან დემობილიზაციის
შემდეგ მამამ საბუთები პოლიტექნიკური იწ-
სტიტუტიდან სახელმწიფო უნივერსიტეტ-
ში გადაიტანა, სადაც ომში წარმატებული
სწავლაშიც წარმატებული გახდა და სტა-
ლინერი სტიპენდია დაეხიშა. იმ პერიოდში
გავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნი-
ვერსიტეტში ცხობილი მეცნიერი და პირვე-
ნება - ხილა კუსხოველი იყო რექტორი, რომე-
ლიც მამას, როგორც გამორჩეულ სტუდენტს
დიდ პატივს სცემდა და აფასებდა და თავის
დროზე კიდეც გამოექმნავა, როცა ვითომდა
ყოფილი „კულაკია“ შეიოს უნივერსიტეტში
შევიწროებას და სტალინერი სტიპენდიის
წარმეგვას უპირებდებოდა, მას პირდაპირ მი-
მართა საბჭოს და წლებიც კი დაიანგარი-
შა: „- მაშინ თოარ უკლება პატარა, 6 წლის
ბიჭუნა იქნებოდა, როცა მამა გადასუსტოს
ციმბირში და ახლა კახონიცაა გამოსული.
რომ მამის გამო შეიღები პასუხს არ აგებეთ“.
- ამ ღირსეული პირვების მხარდაჭერა და
ადამიანური თანაგრძებობა მამასათვის მთელი
ცხოვრება მოსაგონხარი იყო.

କୁର୍ଯ୍ୟକୁ ପ୍ରାଣିଲିଙ୍ଗ ଉପତ୍ତିକୁ, ଅନ୍ତର୍ଵ୍ୟକୁ ଏହାରେ ବସିଥିଲୁ
ଗ୍ରେନ୍ ଦୀର୍ଘମ ମିଳିବା ମଧ୍ୟବନ୍ଦଳା: - „ନନ୍ଦାରୀ ହିତେରେ
ମନୋବାଲ୍ଲାଙ୍ଗା - ଏ ମିଳିବା ସିଦ୍ଧ୍ୟବନ୍ଦଳା ଯୁଗ. ଶ୍ରେଷ୍ଠଦେଖି
ମି କ୍ରମଗ୍ରହବିନୀ ମାନ୍ଦିଲିଙ୍ଗେ ମାମା ମାସାଚି ସ୍ଵର୍ଗବାନ୍ତ
ରୂପାନ୍ତ ଲାଭମା କାତ୍ତିଗ୍ରହିନୀରେ ମଧ୍ୟବନ୍ଦଳା
ରୂପାନ୍ତ ଲାଭମା କାତ୍ତିଗ୍ରହିନୀରେ ମଧ୍ୟବନ୍ଦଳା
ଅନ୍ତର୍ବ୍ୟକୁ ଏହାରେ ବସିଥିଲୁ.

რამდენიმე წელიწადში გამამდ თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტში სამეცნიერო
სარისხი ბრძყინვალედ დაიცვა. შობლიური
უმაღლესი სასწავლებლის პროფესიონელების
კიდევ ერთხელ გაიხარეს ყოფილი წარჩი-
ნებული სტუდენტის ნიჭით და შრომის
უხარით. ქართული გეოლოგიური მეცნიე-
რების ბუმბერაზი წარმომადგენელი, აკადე-
მიკოსი ალექსანდრე განელიძე, დისერტაცი-
სიხარულით გადაეცვია, გზა დაულოცა მო-
მავლისაკენ და უთხრა: „ოთარ, მიგულეთ ინ-
ადამიანთა შორის, რომელსაც გულწრფელი
ლად გაეხარდათ თქვენი წარმატება.. შემ-
დგომი ცხოვრების მანძილზე მამასთვის ეს
სიტყვებიც და ეს დღიც უფლის დაუვიწყრი-
საწმისრი იყო...“

შემდეგ იყო 32-წლიანი სახელმოვანი მოლ-
ვაწერი ქუთაისის სახელმწიფო უნივერსი-
ტეტში, საბურებისმეტყველო ფაკულტეტის
ასისტენტად, უფროსს მასწავლებლად, კა-
თედრის ღოცებაზე, ფაკულტეტის დეკანად
გეოგრაფიის კათედრის გამგედ. მამა იყო
სტუდენტების უსაყვარლესი, გამორჩეული

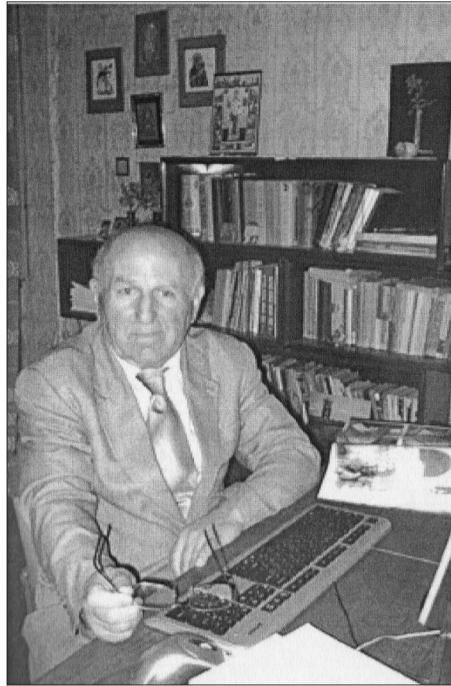
დღეკანი, შემდგე კი - გოგრაფიის კათედრისა
იდეალური ხელმძღვანელი. ცალკე თვემაზა
ოთარ უკლებას მეტიერულ მოღვაწეობაზე
საუბარი. მისი სამეცნიერო მემკვიდრეობა
ორმოცდაათზე მეტ შრომას მოიცავს, რომ-
ლებიც გამოქვეყნებულია სხვადასხვა გამო-

ცემბებში - ქართულ და რუსულ ენგებზე. გაპ-
საკუთრებით ხაყოფიერი იყო მისოვის 1974-
85 წლები, როცა საქართველოს მეცნიე-
რებათა აკადემიის გეოგრაფიზიკის ინსტიტუტის
თხოვებით მას ტყიბულის სეისმოლოგიური
ლაბორატორიის ხელმძღვანელობა შეითავსა
ამ პერიოდში მას გამოაქვეყნა ორი ათეული
შტომა, რომელიც მიძღვნილი იყო ტყიბულის
- შაორის ქვანახშირის საბადოს საინჟინერო-
გეოლოგიის აქტუალური საკითხების გადწყვ-
ეტისადმი. მათ შორის განსაკუთრებული
ადგილი აქვს დამიბობილი ადგილობრივი მა-
წისძრების ეპიცენტრების რუკის შედეგებას,
საბადოს მგრისელისმურ დარაობებას, სე-
ისმური ლონის სიმკრივის დადგებას, სამონ-
დარტყმებსა და ადგილობრივ მიწისძრებს
შორის ურთიერთდამკიდებულებას, სამ-
თო დარტყმებსა და ადგილობრივ მიწის-
ძრებს შორის ურთიერთდამკიდებულებას,
სამთო-საინჟინერო მოქმედებების გავლების
ადგილობრივი მიწისძრების სიხშირეების
მიწისძრების პროგნოზის და სხვა აქტუა-
ლურ საკითხებს. ზემოაღნიშნული თემების
ირგვლივ იგი ხშირად გამოლიოდა მოხსე-
ნებებით საქართველოს მეცნიერებათა აკადე-
მიის დედამიწის ქრექის შემწავლელი განხ-
ოვილების სამეცნიერო სეისტზე და აკადე-
მიის დედამიწის ქრექის შემწავლელი განხ-
ოვილების სამეცნიერო სეისტზე და აკადე-
მიის გაფართოებულ სხდომებზე, სადაც დიდ
მოწოდებას იმსახურებდა. ამიტომ იყო, რომ
მისი სამეცნიერო შრომები შეუკერხებლად
იბეჭდებოდა საქართველოს მეცნიერებათა
აკადემიის მომებში, „გეოგრაფიის იბსტი-
ტუტის შრომებში“, გეოგრაფიული საზოგა-
დოების შრომებში. 1985 წელს დაასრულა
და დასახელდა გადასცა უმაღლესი სკოლის
სტუდენტებისა და მასწავლებლებისაოვის
მეტად საჭირო სახელმძღვანელო „გეოლო-
გიური პრაქტიკის საცუდელები“ (15 ფორმის
მოცულობით), რომელიც კლასიკური ჭრა-
ლებთა და მარშრუტებითა გამდიდრებული
და ამ შეჩივე მოწირების სახელმძღვანელო
წარმოადგენდა. 1986 წელს დაასრულა საკ-
მაოდ ვრცელი მოხვდაუფია „დასავლეთ სა-
ქართველოს სეისმოლოგიის საკითხები“.

მამა ჩევნი ქალაქის ჭეშმარიტი პატრიოტი იყო. მას არაერთი სამეცნიერო ხაშორმი და ხარკვევი მიუძღვა ქუთაისის გარემოსა ეკოლოგიური წოხობაშირიობის დაცვა-აღღებაზე ნის საკითხებს. 1995 წელს იგი საქართველოს ეკოლოგიურ მეცნიერებათა წევრ-კორესპონდენტად აირჩიეს. მამა იყო ასევე საკავშირო გეოგრაფიული საზოგადოების წევრი 90-იანი წლების ბოლოს ყოფილი საბჭოთა კავშირის ქვეყნების (ს.ს.გ.) მიერ გამოცემული გეოგრაფიული საზოგადოების საპატიო წიგნში, საბუხებისმეტყველო მეცნიერების გახვითა-რებაში გაწეული დამსახურებისათვის შეკვანილია როგორც მამა - ოთარ ბახვას ძე უკლება, ასევე ბიძა - დაცვით ბახვას ძე უკლება, რომელიც იყო საქართველოს მეცნიერებათა

დასასრული მე-5 გვ-ზე

სამაგალითო გაცნორი და გაულიშვილი

გეოგრაფიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი კობა ხარაძე ქუთაისის აკადი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი-სა და იმპრეტისათვის მახლობელია იმით, რომ იგი დაიბადა და აღიზარდა ჩხარში (რომელსაც მიუძღვნა ჩხარის ენციკლოპე დია, გეოგრაფიულ-ისტორიული ხსიათის ორი მოხვერაფია, მრავალი საინტერესო სტატია, საგაზეთო წერილი), წარჩინე ბით დაამთავრა ქუთაისის პედაგოგიური ინსტიტუტი გეოგრაფიის სპეციალისტით (1966 წ.). 1995-1997 წლებში მოწვევით მოღვაწეობდა ჩვენს უნივერსიტეტში გე ოგრაფიის კათედრის პროფესორად და ლექციებს კითხულობდა გეოგრაფიის ის ტორიასა და ისტორიულ გეოგრაფიაში. აქვე იმყოფებოდა გეოგრაფიის სახელმწი ფო საგამოცდო კომისიის თავმჯდომარედ (1997-2003 წწ.), პროფესორ-მასწავლე ბელთა საკონკურსო კომისიის თავმჯდო მარედ გეოგრაფიის სპეციალისაზე (2006 წ.). იგი ყოველგვარი გასამრეცლოს გა რეშე მთელი ენთუზიაზმით მონაწილეობ და ქუთაისის გეოგრაფიის სპეციალისტი სტუდენტთა საველე კომპლექსური პრაქ ტიკების მუშაობაში საქართველოს სხვა დასხვა კუთხებში და მთელი გატაცებით, სიღრმისეულად უზსხილა მათ ისტორიულ და ბუნების ძეგლებს, თანაც აჭარმო ებდა ფოტო და ვიდეოგადაღებებს. მისი თაოსნობით ჩვენი დეპარტამენტის ლექ ტორ-მასწავლებლები ჩართული არიან საერთაშორისო და რესპუბლიკურ სა მეცნიერო კონფერენციებში, რომლებიც მიეძღვნა გამოჩენილი ქართველი მეცნიერ-გეოგრაფების საიუბილეო თარიღებს და საქ. მეც. აკადემიის გეოგრაფიის ინ სტიტუტის დაარსების 80 წლისთავს. ასე

რომ, ბატონ კობას სისტემატური მეგობრულ-საქმიანი კავშირი აქვთ ქუთაისში გოგრაფიის კათედრასთან და ყველა საიტერესო და სასარგებლო ღონისძიების გატარებაში გვერდში გვიდგას. აი, ასეთ მასულიშვილური გრძელებით გაჭერებულ ჩვენთვის საყვარელ და გულითად, სამაგალიოთ მეცნიერებელთა ფონს ახლახას შეუსრულდა დაბადებიდას 75 წელი, რომელსაც ერთსულოვან და დიდი სიყვარულის გრძელბით ულოცას მთელი გოგრაფიის დეპარტამენტის შემადგენლობა. ამ საიუბილეო თარიღობაზე დაკავშირებით მინდა შევხერხ მისი დაუღალავი და ხაყოფიერი სამეცნიერო, პედაგოგიურ და საზოგადოებრივ მოღვაწეობას ძალზე შეკუმშული ეტიუდის სახით, რამეთუ მის დეტალურობას მიახლოებულ გაშუქებას ათეულობით თაბახიც არ ეყოფოდა. მასზე საუბარს იმით დავიწყებდი, რომ იგი გახსნავთ ბურების უბადლო მკვლევარის, დიდი ლევაბ მარუაშვილის აღზრდილი. სრული რეალობით და სიამაყით უხდა ითქვას ის, რომ დიდი ლევაბ მარუაშვილის სამათეულზე მეტ აღზრდილ გოგრაფ-მეცნიერთა შორის კობა ხარაძეს პირველი და გამორჩეული ადგილი უკავია მეცნიერული პროდუქციის სიუხვით, ხალასი ხიჭით და კვლევის დიაპაზონით, ჩიხებული ახალიზის უნარით, მეცნიერულ-ორმატური კვლევის მრავალფეროვნებით, პრობლემისადმი სიღრმისეული წვდომით, მუხლოსუხერელი შრომით და გოგრაფიული მეცნიერებისადმი უდიდესი პატრიოტული გრძელბით. მისი დაუღალავი იტელექტუალური შრომით შექმნილი მეცნიერული ხამოღვაწარი ღირსეული (ფასეული) წვლილია საქართველოს გოგრაფიული მეცნიერებისა და კულტურის საგანძურში (ისტორიაში). ხიშახდობლივი და საამაყოა ის, რომ იგი მთელი არსებოთ, ღვიძლი შვილივით დაემსგავასა თავის მეცნიერ-ხელმძღვანელს, დიდ ლევაბ მარუაშვილს: დაუღალავი მეცნიერული მუშაობის პაონისით, ზენობრივი სიწმინდით, სიღრმისეული კვლევის უხარით, მუდამ ახლის ძიებით, მეცნიერული მიგნებებით, სამშობლოსა და ადამიანების სიყვარულით. ბატონი კობა ხშირად იმეორებს თავისი აღმრჩევლის სიტყვებს: „მე კვლევას და წერას შევაჩერებ იმ შემთხვევაში ხელებს თუ შემიკრავებონ“. ბატონი კობას მეცნიერული ღვაწლი მრავალწახსაგვარისა და მთიცას 12 ძირითად მიმართულებას (ისტორიული გოგრაფია, გოგრაფიული შესწავლის ისტორია, ფიზიკური გოგრაფია, რეგიონული კვლევა, სამედიცინო გოგრაფია, სამხედრო გოგრაფია, საეკლესიო გოგრაფია, ონომასტიკა, ქურნალისტიკა, ტექნიკურულ-სა-

ექსპურსიონ, პოლიტიკური გეოგრაფია, კარტოგრაფია), რომელთა კვლევაში მან ფასეული ისტყვა თქვა. გმილაქვეყნა 500-ზე მეტი სამეცნიერო და სამეცნიერო-პოპულარული წაშრომი, მათ შორის 40-ზე მეტი მოხვევაფია, უმაღლესი სასწავლებლის 5 და საშუალო სკოლის 2 სახელმძღვანელო. ისტორიულ გეოგრაფიაში შექმნილი 4 მოხვევაფით (საქართველოს ისტორიული გეოგრაფია, ქვემო ქართლი; შიდა ქართლი; ზემო ქართლი; კახეთის ისტორიული გეოგრაფია) არსებითი წვლილია შეტანილი აღმოსავლეთ საქართველოს ისტორიული გეოგრაფიის შესწავლაში. ამ დიდი პრობლემების კვლევებისას ბევრი რამ დაზუსტდა და შესწორება-დამატებები იქნა შეტანილი ვახუშტი ბაგრატიონის შეხელულებებშიც. ბატონება კობამ სოლიდური შრომა გასწია ქართული გეოგრაფიული აზროვნების კვლევის საქმეში. ამ საკითხს მიუძღვნა 6-მონებრაფია (გეოგრაფიული აზროვნება ძველ საქართველოში, XV-XV საუკუნეების ქართველი და უცხოელი მოგზაურები, XVII-XIX საუკუნეების ქართველი მოგზაურები, გეოგრაფიული ცოდნის ისტორია ძველ საქართველოში, ოცდათორმეტი წელი აზიის ქვეყნებში - რაფიელ დანიბეგაშვილის უჩვეულო მოგზაურობაზე, სულხან-საბას გეოგრაფიულ - კარტოგრაფიული მემკვიდრეობა), რომლებშიც თვალსაჩინო ხსიათის მეცნიერული სიახლეებია მოცემული, რაც ავტორის მაღალ მეცნიერულ დიაპაზონშე მეტყველებს. კობას მოუსვენარი ბობოქარი ბუხება, მარტო მეცნიერული კვლევა-ძიებით როდი გამოიხატება. იგი წვდება სხვა მამულიშვილური ღირებულებების პრობლემებს, კერძოდ, მან შექმნა გეოგრაფიის ისტორიულტის მემორიალური მუზეუმი (საზოგადოებრივ საწყისებზე). დიდი ამაგი დასდო 1997 წელს ვახუშტის დაბადებიდან 300 წლის იუბილეს მომზადებისა და ჩატარების საქმეს, კოლოსალური მუშაობა გასწია ვახუშტის „საქართველოს ატლასისა“, და „საქართველოს გეოგრაფიის“ მომზადება-გამოცემის საშვილიშვილო საქმეში. ასევე დიდია მისი წვლილი „საქართველოს წითელი წიგნის“ არაორგანული ბუხების ძეგლების მასალების მომზადებაში. იგი დაუღალებად მოხაწილეობს რესპუბლიკური და საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციების მომზადება-ჩატარებაში და აქ სოცკარი ისაა, რომ ბატონი კობა მოგველია კიბორეების ისრის როლში, რამეთუ პირადად გადაიღო კიხო-ფილმი აკადემიკოს ალექსანდრე ჯავახიშვილის ცხოვრებასა და მოღვაწეობაზე. ამ ბოლოთხ წელიშვალში მან დააფუძნა აკადე-

მიყოსების თეოფანე დავითაიას (ს. ეკლი, სენაკის მუხრანიპალიტეტი) და ალექსან-დრე ჯავახიშვილის (ს. ძევრაში, გორის მუნიციპალიტეტი) სახლმუზუმები. მისი ავტორობით გამოქვეყნა ფუნდამენტური საიუბილეო სქელტახიანი წიგნები: კაცი ლეგენდა (აკად. თეოფანე დავითაია, 2011 წ.), ბუქების უბალლო მკლევარი ლევან მარუაშვილი (2012 წ.), ღილი მამულიშვილის ღირსეული ღვაწლი (აკად. ალექ-სახლრე ჯავახიშვილი, 2015). 2014 წელს პირველიად გამოქვეყნა საქართველოს ბუქების ძეგლები, სადაც 300-ზე მეტი ბუქების უნიკალური ძეგლი გახსილულ-გაახალი ზებულია შესაბამისი ეფექტური ფერადი ფოტოსურათებით. ამათ გარდა, ბატონი კობას მამულიშვილური ღვაწლის შესაფასებლად დაგმოწმებდი ცხობილი სპელეოლოგისა და უურბალისტის ჯუმბერ ჯიშვარიანის საგაზეოთ წერილს: „ფუტ-კარივით დაუზიარელი“, სადაც წერდა: „დიდი გამოხმაურება ჰქონდა მისი წე-რილების სერიებს ჰუჯაბის სამოხასტრო კომპლექსზე, ბუქების ძეგლებზე, ტოპო-ნიმიაზე და სხვა“.

2012 წლes საქართველოს ეროვნულმა სამეცნიერო ბიბლიოთეკამ გამოსცა პროფესიონალური კობა ხარაძის „ბიობიბლიოგრაფია“, გვ.133, რომელშიც მოცემულია მისი მეცნიერული პროდუქციის ჩამოხატვალი, რითაც წათელი ხდება ჩვენი იუბილარი, როგორც სამაგალითო მეცნიერი და მამულიშვილი. ბატონი კობას შრომების მარტო ახორციელებს მიმოხილვას ათეულობით თაბახი დასჭირდებოლა. ცხადია, ამ ფონზე ჩვენს საგაზეოო წერილში ძალზე შეზღუდული შტრიხებია მოცემული. სამომავლოდ მასზე ბევრი რამ დაიწერება, ფართო გამოყენება და აღიარება მოჰყენება. ამ ეტაპზე ბატონ კობა ხარაძეს ვუსურევებდი კვლავიზებდებურად, ჩვეული ეხერგითა და ბობოქარი შემართებით პერმანენტულად შერჩებოდეს შრომის ეს პათოსი, სიცოცხლის ხალისი, დაუკებელი ოპტიმიზმი, კალმის სიძლიერე და საღი გონების სიღიადე, რამეთუ იგი უშურველად, უანგაროდ, დიდი პატრიოტული შემართებითა და შთაგონებით ხმარდება საქართველოს სადიდებელ საქმეებს... ვაშა და დიდება მის რაინდულ სულსა და „საქმეთა საგმიროებს“!. რომ არა კობასთანა ადამიანები, მაშინ აზრი არ ექნებოდა ადამის მოგმის არსებობას ამ ცოდვილიანებითად.

პროფესორი ოთარ ჩხეიძე
გეოგრაფიის დეპარტამენტი

ლიტერატურული გავლენის განვითარების სამსახური

დასაწყისი მე-4 გვ-ზე

დების კომისიის ღირსეული თავშედომარე - ობიექტური, პრიციპული, უახვარო. მთავრობას მის მიერ გაწეული შრომა და ღვაწლი დაუფასებელი არ დარჩენა და 80-იანი წლების შუა ხანებში იგი დააგიღლდოვა უმაღლესი სკოლის წარჩინებით მუშაკის სიგელით.

- ასე აღწერს მის პიროვნეულ პირტოტეს მარადიულ გზაზე დაშვიდობების ღროს მამას მეგობარი - შემდგომში გეოგრაფიის კათედრის გამტე და პროფესორი - ოთარ ჩხეიძე.

მამას სამწუხაორდ ვაჟი არ ჰყავდა, რასაც გარეკვეულად ვარიცდიდა. იგი დიდი სიყვარულითა და სითბოთი გვზრდიდა ორ წარ

კულტურული და სოციალური გენერაციის უზრუნველყოფა ეს კულტურულის, რომლების სითვისაც სულიც არ ეხანგრძლივია. იყო არჩევულებრივად მგრძნობიარე, სათუთა მშობელი, უახლოესი მეგობარი და მრჩეველი, განუმეორებლი მამა. ჩვენ მისგან ვისწავლეთ ადამიანებისა და ცოდნის სიყვარული, ქვეყნის ერთგულება. შერმოით და გარჯით თავი არ დაგვიზოგვის. რაც შევძელით ვაკეთეთ: - მე, სკოლის დამთავრების შემდეგ, მეღოცინა ავირჩიე მომავალ პრო-

օյլսօլա, հաց գարցեցված զըման գալութեած պոշտ (զըման - լուս ծովածք, յէմիտ-կըմանաթրո ոյսը). Մշմէջք մամուս կցալս գացոյք դա և ՏՇագ-լու գացոցիկըլոյ կլոնիոյշր ռոհութեած լուրհամո - Տայարութեալուս Ֆըմանաթրուս սամցբնյուրու գլուխութ օկնութիւնութ, մահենձնու ասքուսան- լուրհամո - Տայարութեալուս սամցուցինս պալը- մանթ. Ծղկցեալուս մըմունքուս օրժէրուրու դա պայս վկարութունուս սաեցլմթուզ սննդար- սութեամուս ասուցիրեածու ձնուցնուրու զար, ամիստաճ յրտաւ - կյանուասուս յրտաւ-յրտու սառչ աեմ մըմունքուս պայտիրուս ոչափուս յիմի. 1997 վկարութ - ծրագրայտ Տայարութեալուս սայարտա- մուսուս ասուցիրուս վկարութ, սաճաւ գալութեալու նախուացիրու մուշանօնիսաւցուս մուրցեածու մայքը Տայարութեալուս.

ჩემი და მადონა უკლება თბილისის ივანე
ჭავაგარეშვილის სახელობის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის კურსდამთაგრძებულია. თა-
ვის ღრიცხვის სარჩევებული და გამორჩეუ-
ლი სტუდენტი იყო. მამა მასზე დიდ იმედებს
ამყარებდა, მაგრამ სამწუხაროდ სწავლა აღარ
გააგრძელა და ოჯახი შექმნა. წლების განმავ-
ლობაში იგი პასუხისმგებლობით მუშაობდა
ქუთაისის ერთ-ერთი კლინიკის რეანიმაცი-
ულ განყოფილებაში ექიმ-ლაბორატორიად. მას
ჰყავს ქართულ ტრადიციებზე აღზრდილი
ულამაზესი და ნიჭიერი ქალ-ვაჟი და პატა-
რა შვილიშვილი, რომელთა არსებობაც ჩვე-
ნი მმის ღირსეული სიცოცხლის ღირსეული
გაგრძელებაა.

9. გაცემის დროზე განვითარებული

ქუთაისის სამეცნიერო საზოგადოებამ, ინ-
ტელეგრაფიამ დღიდ დახალისი გამოცადა. გარ-
დაცვალა ლირსეული ქალბატონი, ფილოლო-
გის აკადემიური დოქტორი, აკად წერეთლის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის პოციონული
პროფესიონის ქეთევან დეკანიშიშვილი. იგი ოთხ
ათეულ წელზე მეტი ემსახურა ქართული ლი-
ტერატურის კლასისა და სტუდენტთა აჩაერთო
თაობის აოზრითს საჭირო.

ქეთევას დეკანზიშვილს დარჩა შესანიშვავი ოჯახი. მეუღლე - ტარიელ ჭილავა-რია აკაკი წერტოლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ისტორიის დეპარტამენტის ასოცირებული პროფესორი, ქალ-ვაკე ხათა და გიორგი ჭილვარიგიძი მეცნიერება-ბათა აკადემიური დოქტორობით არიან, ისიც უმაღლეს საგანმანათლებლო სფეროში მოღვაწეობებს და აქტიურ საზოგადოებრივ ცხოვრებას ეწევათ. ქალბატონ ქეთევას ჰყავდა სამი შეიღილიშვილი.

აყაგი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მთელი კოლეჯებივი დღი მწუხარებას გამოთქვას ქეთევაზ დეკანზეშივილის გარდაცვალების გამო. მისი ხსოვნა ჩვენს გულებში დარჩება როგორც მაგალითი გულისხმიერების, პროფესიონალიზმისა და ადამიანური კეთილმძიმბილების.

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის ადმინისტრაცია

ჰუმანიტარულ
მეცნიერებათა ფაკულტეტი

ଶ୍ରୀମତୀ ପ୍ରମିଲା ମହାନ୍ତିର ମେଲି

ამინან ნიკოლებიშვილის ხსოვნას

ქუთაისის სამეცნიერო საზოგადო-
ებაშ კიდევ ერთი დაწაკლისი განხიცადა
- უღრიობი, 64 წლის ასაკში, გარდაიც-
ვალა ჩვენი უხილვრისტებრის თახამშრომექ-
ლი, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი აბირან ნიკოლეიშვილი.

ამირაბ ოთარის ძე ნიკოლევიშვილი
დაიბადა 1952 წლის 2 იანვარს ვანის რა-
იონის სოფელ გორაში. რაიონული მიიღო
მას საშუალო განათლება და 1968 წელს
დაამთავრა სოფელ ფერეთას საშუალო
სკოლა. იმავე წელს ჩაირიცხა ქუთაისის
ალექსანდრე წულუკიძის სახელობის სა-
ხელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტის
ისტორიის სპეციალობაზე, რომლის შარ-
მატებით დამთავრების შემდეგ, როგორც
პერსონალული ახალგაზრდა მკვლევარი,
სამუშაოდ დატოვეს ინსტიტუტში ლაბო-
რარის თანამდებობაზე.

1974-1975 წლებში ამირახ ხიკოლებიშვილი სამხედრო სამსახურშია, საიდანაც თადარიგის ოფიცრის ჩინით დაუბრუხდა ქუთაისის პეტრესტიტუტს და კვლავ ლაბორატორის თანამდებობაზე განხვდომ საქმიანობა.

1975 წლიდან ბატონი ამირახი ქუთაისის ნიკო მუსხელიშვილის სახელობის პოლიტექნიკური ინსტიტუტის ისტორიის კათედრაზე იწყებს მუშაობას მასწავლებლის თანამდებობაზე. პოლიტექნიკურ ინსტიტუტში ამირახ ნიკოლეებვილი სხვადასხვა ღროს იყო მასწავლებელი, დოცენტი, პროფესორი, საქართველოს ისტორიის კათედრის გამგე და ჰუმანიტარული ინსტიტუტის დირექტორი. სახელმძღვანი დროის გახმავლობაში ამირახ ნიკოლეებვილი იყო საქართველოს ლტოლვილთა და განსახლების მინისტრის მოადგილე - დასავლეთ საქართველოს რეგიონში სამშართველოს უფროსი.

2000 წლიდან ამირაბ ხიკოლეეშვილი აკაკი წერეთლის სახელმძღვანელოს პარლამენტის უზივერსიტეტშიც იწყებს პარალელურად მუშაობას. იგი ჯერ მუშაობდა ქართული პოლიტიკური აზროვნების ისტორიის კათედრის, შემდეგ კულტურის ისტორიისა და საქართველოს ისტორიის კათედრების პროფესორად. 2005 წლიდან კი საქართველოს ისტორიის დეპარტამენტის პროფესორი იყო. ამირაბ ხიკოლეეშვილმა საკანდიდატო დისერტაცია დაიცვა 1981 წელს, 1999 წელს კი სადოქტორო დისერტაცია თემაზე: „განათლება და კულტურა დემოკრატიულ სა-

A black and white portrait photograph of a middle-aged man with dark, receding hair. He has a serious expression and is looking directly at the camera. He is dressed in a dark suit jacket over a white collared shirt and a dark tie with small, light-colored dots. The background is plain and light-colored. The photograph is set within a white border, which is itself centered on a larger black page.

ქართველოში” (1918-1921 წლები).

ამირაბ ნიკოლევიშვილი იყო პრო-
დუქტორი: 60-წელის დროზე დაშ-
რომის ავტორი, რომელთაცა 12 ცალკ
წიგნად არის გამოცემული.

ბატონი ამირახიში შესახიშვავი პედა-
გოგი გახლდათ. წლების გახმავლობა-
ში იგი კითხულობდა წამყვან სალექციო
კურსებს საქართველოს, ქართული პო-
ლიტიკური აზროვნებისა და ქართული
ტე

და სსოფლით კულტურის ისტორიაში.
უნდა აღინიშვნოს, რომ ყოველივე ზე-
მოთქმულთან ერთად ბატონი ამირანი,
უპირველეს ყოვლისა, გახლდათ შესანიშ-
ნავი ქართული ოჯახის მეთაური: ერთგუ-
ლი მეუღლე, მზრუნველი მამა და მოსიყ
აართოდ გაძლია.

မိန္ဒရုပ်ပုဂ္ဂနာ မြန်မာနိုင်ငံတော်လွှာများ
မိန္ဒရုပ်ပုဂ္ဂနာ မြန်မာနိုင်ငံတော်လွှာများ

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის აღმინისტრაცია

ჰელინის მეცნიერებათა
ფაკულტეტის დეკანატი

ისტორია-არქეოლოგიის დეპარტამენტის თანამშრომლები

საყურადღებო გამოკვლევა ჩატარდა ცარმოავლის შესახებ

სამეცნიერო ხაშტომი, რომლის ავტორია
ისტორიის მეცნიერებათა ღოქტორი, პრო-
ფესიონალური მიზანის ნიკოლებიშვილი, მოიცავს სამ-
ძირითად ხაშტის, რომლებიც ერთობანერთისაგან
ქრონოლოგიურად დაშორებულ ორ ისტორი-
ულ ეპოქას ეხება.

წიგნის პირველი ხატილი, რომლის თემაა „ქართველთა წარმომავლობის სათვავეებთან“, თავს უყრის და ერთიან სისტემაში აქცევს სხვა-დასხვა დროისა და ერთგების მეცნიერ-ის-ტორიკოსთა და, ზოგადად, კულტუროლოგთა კულტა იმ ძირითად გამოკვლევას, რომლებიც ქართველთა წარმომავლობის საკითხს ეხება. ავტორი დასაწყისშივე მეცნიერული თავმდაბლობით აღნიშვნას, რომ მის ხარკვევს ორიგი-ნალური კვლევის პრეტენზია არ გააჩნია, თუმცა აյ მოყვანილი მოსაზრებაზე, კომეტარები და დასკენები, რომელთაც მრავლობა გვთვალისწინება. წიგნის ავტორი, მის დამოუკიდებელ და სრულიად ორიგინალურ მაღალმეცნიერულ

ଶେରଙ୍ଗାର୍ଥୀ ଏତୁପାଲେସ ।
ଫାରଟିଙ୍ଗଲଟା ଗ୍ରେନ୍ଡିସିଲ୍ ସାକ୍ଷିତବୀ ସାଫାରଟିଙ୍ଗ-
ଲାଂସା ଓ ମ୍ବୋଲିନ୍ ସିଟିର୍କାରୀଲ୍ ଏରଟ-ଏରଟୀ ଯୁଗ-
ଲାଟ୍ ରୋଟ୍ସୁଲି ସାକ୍ଷାତ୍କାରୀ ଏରିବଲ୍ଲମ୍ବା, ମାତ୍ର ସାଉ-
ଫିର୍ଦ୍ଦେବିଳ୍ ମାନ୍ଦିଲାଟ୍ ପିପଲ୍ଲାକାର୍ବିର୍କ ଓ ପିପଲ୍ଲାକାର୍ବିର୍କ
ଫର୍ମ୍ସାର୍ଜ୍, ଟାର୍ମିକ୍ ସାକ୍ଷିତବୀ, ଡିରିକ୍ଟାର୍ଯ୍ୟ, ମନ୍ଦିରକ୍

କିପନ୍ତେଖ୍ବେଦସା ରୂପ ସାଗରାଶୁଦ୍ଧ ଫ୍ରାନ୍କମରଲାଗ୍ବେଦ୍ବୁ
ଝେର ଗାସପ୍ରଦା. ହାତ୍ରାର୍କେବ୍ଲୁଲୀ ଅର୍ଜେଲାଲୋଗିଉରି
ସାକ୍ଷାତ୍କାରୀବ୍ୟବମୁକ୍ତିବିଦୀ ସମ୍ପର୍କାନ୍ଵେଦିବିଳ ମରାଙ୍ଗାଲମ୍ବକ୍ରିୟା
ମେପକ୍ରେତ୍ଯରୁଲୀ ଆଶାଲୀନୀ ଅଳ୍ପାତ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ମିଳି ସା-
ଶ୍ଵାଲଙ୍ଘବାସ, ଏବଂ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟବିନ୍ଦୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ତ୍ରୈମନ୍ଦିବୀ
ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରାଚୀନୀତିବାଚିକୀର୍ଣ୍ଣ ମେଶାନିକ୍ରମଙ୍ଗଲେବ୍ୟବାଲ
ମିଗିନିକ୍ରମକାରୀ, ମାତ୍ରାବିନ୍ଦୁ ଦ୍ୱାରାମୁଲୀ ସାକ୍ଷାତ୍କାରୀ ଫ୍ରାନ୍କମରଲାଗ୍ବେଦ୍ବୁଲୀ
ମଦ୍ଦଗନ୍ଧେଶ୍ବରାଚ ଏହିପରିବାର ପାଇଁ ପରିବାରକୁ ମନୁଷ୍ୟବିନ୍ଦୁରେ
ଏହିପରିବାର ପାଇଁ ପରିବାରକୁ ମନୁଷ୍ୟବିନ୍ଦୁରେ ଏହିପରିବାର ପାଇଁ
ଏହିପରିବାର ପାଇଁ ପରିବାରକୁ ମନୁଷ୍ୟବିନ୍ଦୁରେ ଏହିପରିବାର ପାଇଁ

სამეცნიერო ხაშთამორავის დას. სამეცნიერო ხაშთამორავის პირველი ხაწილი „ქართველთა წარმომავლობის სათავეებია“ მრავალი უცხოელი და ქართველი მეცნიერის მოსაზრებას აანალიზებს. აქვე მკლევარი ამინარა ნიკოლეიშვილი მიმოიხილავს ვრცელებობრივ მასალას – ქართული სიტყვების უძველესი ვარიაციების არსებობას დასავლეთურო კრონპისტერიაზე. „კოლხური ება არა მხოლოდ სამეცნიერო, სამწერლო ებაც იყო, რასაც „ფესტოსის დისკ“ და „ოქროს საწმინდისიც“ აღასტურებენ, რადგან „დისკოს“ ება კოლხურ-ცელაზეგურია და არა მეგრული, როგორც ამას კუთხურინაში ჩატენილი ზოგიერთ

თ ავტორი დაქიებით ირწმუნება – ასკების ავტორი. მისი წარმოდგენით, ქართული სიტყვების გავრცელების არეალი არა მარტო ეპრობის, აზითა და აფრიკას ტერიტორიებიცაა. ქართული სიტყვები მოიპოვებოდა ბერძნულში, გელიურში, გერმანულში, ევგვიპტურში, ვალიურში, ლიბიურში, ინგლისურში, სპარსულში, თურქულში... მსოფლიო ცივილზაკადამ ქართული ენისა და ქართველთა გასხაკუთრებული როლის ასეუბობის დასტურად მოჰყავს ქველ ბერძებ და რომაელ სწავლულთა (პერიოდები, ანთლობრივის როლისები, დ. სიცილიელი...). ჩინურერები და ფუნდამენტური გადმოცემები. პროფესიონალი ამირიან ხიდოლებიშვილი ახგარიშვა უწევს იმ მოსაზრებას, რომ ქართველებს ბიბლიაძეც ჰქონებათ წიგნი, მათ შორის „ახუნ-ხაის ეფუთი“, რომელიც საბრძნების წიგნის ყოფილა და, სამწუხაროდ, დაკარგულა. ასევე „ტაბუ“, „ტოპშა“, „ოქროს საწმინი“ და „იბე-რიული ტაბულა“. მეცნიერის ასეთი მოსაზრება რამდენადმე ეთახებება. აკადემიკოს ივანე ჭავჭავაძისვილის პიპოთეზას ქართული დამწერლობის პიმეროსის ეპოქიდან (ძეწ. VIII–VII საუკუნეები) მომდინარეობის შესახებ. იგი გულისტკივილს გამოთქვამს იმის გამო, რომ აქ დასახელობრივი ბიბლიოდაცლი წიგნების არ-

საყურალლაპორტი გამოცვლება ქართველთა ნარმომავლობის შესახებ

დასაწყისი მე-6 გვ-ზე

ახაური ნიმუშის, ასებობაზე ერთ-ერთ ნაოცელ წერტილს ამ მეტად რთული და მუდმივად საინტერესო საკითხის კვლევა ძიებაში, რომელიც საუკუნეების განვითარებაში განიხილება სპეციალურ სამეცნიერო წერტებში და საბოლოო დასკვნებზე დღემდე ვერ შექრებულა.

მეცნიერის აზრით, კოლებს (იბერებს) რომ დამწერლობა უფერეს ხანში ჰქონათ, ამაზე ცხადად მიუთითებს „ფერების დისკუს“ გაშივერა. ეს წერილობითი ნიმუში კრეტაზე აღმოჩენის 1908 წელს, იგი ჩვენამდე მოღწეულ ნიმუშა შირის უპირველესია. სუურალება, რომ ასცტრიელი ჯ. ქებში „დისკუს“ გაშივერის შემდეგ მის კოლექტურ წარმამავლობაზე ლაპარაკობს.

ზოგადად, პროფესორი ამირა ნიკოლეიშვილი წამოჭრილი პრობლემის წიაღში ტრიალებს, იცნობს ბევრ ახალ მკლევარსა და კვლევის უახლეს შედეგებს, რომელთა ახალიზის შედეგად ვთავაზობს საკუთარ წარმოდგენებს ამ მეტად რთულ საკითხებს.

ხაშრომის ავტორი მიმოხილავს რა პროგრამული ხალხების შესახებ საკითხს, იქვე მოკლე ეხება მათი გახსახლების ვერგრაფიასაც კონტინენტებისა და რეგიონების მიხედვით. იგი ახალი ეპოქის მკლევართა (ბ. გრეიის შპოლკი, ლ. გრინი დ. მაკლეოდი...) ხაზრევის ურთიერთშექრების საფუძვლზე ასკების, რომ დასავლეთ ევროპის პირველი ამიგვისტლები პროტოქრონოველები იყვნება, მაგრამ ეს სულაც არ ჩიშნავს, რომ ისინი მხოლოდ დასავლეთ ევროპის აღინიშნების პირველი ენაც იძერილ-პერაზური იყო (აქ იძერილები პროტოქრონოველთა უპირველეს სახელი იყო, შემდეგ ეწოდა კოლები). მეცნიერი ასალიზებს და თავის დასკვნებს ურთავეს XX საუკუნის შემორჩენილ გარშავის ურთავეს საუკუნის შემორჩენილ გარშავის ურთავეს სიტეტის პროფესორის იან ბრაუნის გილოვებს, რომელიც ძირითადად ბასკურ-ქართული ენობრივი ურთოერთობის საკითხებზე მუშაობდა.

რაც შეეხება დამწერლობის საკითხს, აქ კიდევ უფრო რთულადაა საქმე. მეცნიერის განსაზღვრით, დამწერლობის წარმოშობის საკითხში კოლხი იძერილების მიერ შექმნილ უპირველესი დამწერლობის ჩიშნებს მთავარი აღილი უპირავს, რასაც მრავალი უცხოელი მეცნიერიც აღასტურებს. ნიმუშად ასახელებს კიჩების (წარწერებიაზე ქვები) არსებობას და გამოთქვას მტკიცე გარაუდს, რომ 2006 წელს ტამირზე (ხატახასთან) აღმოჩენილ 17000 წლის წიახნედ უამრავ წიგნს, რომლებიც ჯერ კიდევ გაუშიფრავია, ქართული უფერესი დამწერლობის კავალ აზის. მეცნიერი მიმოხილავს და თავის წარმოდგენებს ვერგაზობის დამწერლობათა საკითხებზე (პაქტოგრაფიული, სოლისებური ასულურებული, სილაბური, იეროვლიცური... ქართულ-მრგლოვანი, ხუცური, მხედრული). დამწერლობის სახეობათა თორმელი ცალკეული ისტორიის სატემაზე ისტორიული გამომიღების ისტორიული გამომცემის შეწყდა.

აღნიშნულ ბერიოდში ასევე მრავალი უტრანი, აღმარხი და კრებული გამოლილდა. როგორც წიგნის ავტორი მიანიშნებს, ამ სუვარნში მისვის საკლევა პერიოდის მთავარ პრობლემას წარმოადგენდა ის, რომ გაზეობში ზოგჯერ სიცრუტე აღმოცენებული მასალები იძერდებოდა, რაც ხშირად გამზინებული კი იყო. აღსანიშნავის 30 ივნისის მწერალთა შეკრება ამ საკითხის შესასწავლად და გამოსაწირებლად. კრებას წესდებაც მიუღია, რომლის მიხედვითაც ამიერიდაც ინფორმაციები მთავრობიდაც უნდა მიეღოთ და შემდეგ მიეწოდებინათ პრესისვი. საკითხი სამართლებლივადაც გამუტტკუციციათ - იუსტიციის საბჭოს მოუღია გადაწყვეტილება და ამიერიდაც წესის დამტოვები რედაქტორები სამართლებით მიეცემობებებს.

ურნალ-გაზეობი, როგორც წესი, იყო სამათვრობო და ოპოზიციური განხევების. წიგნის ავტორი მიმოხილავს დასკვნას ასევე მაღალ ასახელებს კავალეზე, რასაც მრავალი ქვების ტერიტორიაზე უქნება თავი. მათ შორის, ეტრუსკების, ეგვაზტელების, პელაზების, ბრიტანელების, ხეობის, ბასკების, ქალდაელების, კრეტელების, სუბარების, იძერების (ტრატისის, პირიძების, კავასის) ურარტებს, ბაბილონის, ინდოეთის, აქერის განახლების ერთობლივად მონაცემებზე და გრაფიკის ტერიტორიაზე უქნება თავი. მათ შორის, ეტრუსკების, ეგვაზტელების, პელაზების, ბრიტანელების, ხეობის, ბასკების, ქალდაელების, კრეტელების, სუბარების, იძერების (ტრატისის, პირიძების, კავასის) ურარტებს, ბაბილონის, ინდოეთის, აქერის განახლების ერთობლივად მონაცემებზე და გრაფიკის ტერიტორიაზე უქნება თავი. მათ შორის, ეტრუსკების, ეგვაზტელების, პელაზების, ბრიტანელების, ხეობის, ბასკების, ქალდაელების, კრეტელების, სუბარების, იძერების (ტრატისის, პირიძების, კავასის) ურარტებს, ბაბილონის, ინდოეთის, აქერის განახლების ერთობლივად მონაცემებზე და გრაფიკის ტერიტორიაზე უქნება თავი. მათ შორის, ეტრუსკების, ეგვაზტელების, პელაზების, ბრიტანელების, ხეობის, ბასკების, ქალდაელების, კრეტელების, სუბარების, იძერების (ტრატისის, პირიძების, კავასის) ურარტებს, ბაბილონის, ინდოეთის, აქერის განახლების ერთობლივად მონაცემებზე და გრაფიკის ტერიტორიაზე უქნება თავი. მათ შორის, ეტრუსკების, ეგვაზტელების, პელაზების, ბრიტანელების, ხეობის, ბასკების, ქალდაელების, კრეტელების, სუბარების, იძერების (ტრატისის, პირიძების, კავასის) ურარტებს, ბაბილონის, ინდოეთის, აქერის განახლების ერთობლივად მონაცემებზე და გრაფიკის ტერიტორიაზე უქნება თავი. მათ შორის, ეტრუსკების, ეგვაზტელების, პელაზების, ბრიტანელების, ხეობის, ბასკების, ქალდაელების, კრეტელების, სუბარების, იძერების (ტრატისის, პირიძების, კავასის) ურარტებს, ბაბილონის, ინდოეთის, აქერის განახლების ერთობლივად მონაცემებზე და გრაფიკის ტერიტორიაზე უქნება თავი. მათ შორის, ეტრუსკების, ეგვაზტელების, პელაზების, ბრიტანელების, ხეობის, ბასკების, ქალდაელების, კრეტელების, სუბარების, იძერების (ტრატისის, პირიძების, კავასის) ურარტებს, ბაბილონის, ინდოეთის, აქერის განახლების ერთობლივად მონაცემებზე და გრაფიკის ტერიტორიაზე უქნება თავი. მათ შორის, ეტრუსკების, ეგვაზტელების, პელაზების, ბრიტანელების, ხეობის, ბასკების, ქალდაელების, კრეტელების, სუბარების, იძერების (ტრატისის, პირიძების, კავასის) ურარტებს, ბაბილონის, ინდოეთის, აქერის განახლების ერთობლივად მონაცემებზე და გრაფიკის ტერიტორიაზე უქნება თავი. მათ შორის, ეტრუსკების, ეგვაზტელების, პელაზების, ბრიტანელების, ხეობის, ბასკების, ქალდაელების, კრეტელების, სუბარების, იძერების (ტრატისის, პირიძების, კავასის) ურარტებს, ბაბილონის, ინდოეთის, აქერის განახლების ერთობლივად მონაცემებზე და გრაფიკის ტერიტორიაზე უქნება თავი. მათ შორის, ეტრუსკების, ეგვაზტელების, პელაზების, ბრიტანელების, ხეობის, ბასკების, ქალდაელების, კრეტელების, სუბარების, იძერების (ტრატისის, პირიძების, კავასის) ურარტებს, ბაბილონის, ინდოეთის, აქერის განახლების ერთობლივად მონაცემებზე და გრაფიკის ტერიტორიაზე უქნება თავი. მათ შორის, ეტრუსკების, ეგვაზტელების, პელაზების, ბრიტანელების, ხეობის, ბასკების, ქალდაელების, კრეტელების, სუბარების, იძერების (ტრატისის, პირიძების, კავასის) ურარტებს, ბაბილონის, ინდოეთის, აქერის განახლების ერთობლივად მონაცემებზე და გრაფიკის ტერიტორიაზე უქნება თავი. მათ შორის, ეტრუსკების, ეგვაზტელების, პელაზების, ბრიტანელების, ხეობის, ბასკების, ქალდაელების, კრეტელების, სუბარების, იძერების (ტრატისის, პირიძების, კავასის) ურარტებს, ბაბილონის, ინდოეთის, აქერის განახლების ერთობლივად მონაცემებზე და გრაფიკის ტერიტორიაზე უქნება თავი. მათ შორის, ეტრუსკების, ეგვაზტელების, პელაზების, ბრიტანელების, ხეობის, ბასკების, ქალდაელების, კრეტელების, სუბარების, იძერების (ტრატისის, პირიძების, კავასის) ურარტებს, ბაბილონის, ინდოეთის, აქერის განახლების ერთობლივად მონაცემებზე და გრაფიკის ტერიტორიაზე უქნება თავი. მათ შორის, ეტრუსკების, ეგვაზტელების, პელაზების, ბრიტანელების, ხეობის, ბასკების, ქალდაელების, კრეტელების, სუბარების, იძერების (ტრატისის, პირიძების, კავასის) ურარტებს, ბაბილონის, ინდოეთის, აქერის განახლების ერთობლივად მონაცემებზე და გრაფიკის ტერიტორიაზე უქნება თავი. მათ შორის, ეტრუსკების, ეგვაზტელების, პელაზების, ბრიტანელების, ხეობის, ბასკების, ქალდაელების, კრეტელების, სუბარების, იძერების (ტრატისის, პირიძების, კავასის) ურარტებს, ბაბილონის, ინდოეთის, აქერის განახლების ერთობლივად მონაცემებზე და გრაფიკის ტერიტორიაზე უქნება თავი. მათ შორის, ეტრუსკების, ეგვაზტელების, პელაზების, ბრიტანელების, ხეობის, ბასკების, ქალდაელების, კრეტელების, სუბარების, იძერების (ტრატისის, პირიძების, კავასის) ურარტებს, ბაბილონის, ინდოეთის, აქერის განახლების ერთობლივად მონაცემებზე და გრაფიკის ტერიტორიაზე უქნება

კუთავისის არქივობის განვითარება

(ახალი შესაბული გამოცავა)

სულ ახლახან გამოვიდა საინტერესო წიგნი - „ქუთაისის არქეოლოგია“, მარა ლახშავას მუხლისაუკრელი შრომის შედეგი. იღვაწა და მოვიღება, სახალშლილ დიდი საჩუქრი გაგიყეთა, თითოეულ ქართველს და გახსაკუთრებით ქუთაისლებს, თუმცა ძალიან ბევრი ადამიანი მას საზღვარგარეთიდანაც სიყვარულითა და პატივისცემით მიესალმება. გახსაკუთრებით არქეოლოგიისა და ისტორიის სპეციალისტები და ამ საკითხით დაიხტეს ბერესბული მოყვარული მკითხველები. დარწმუნებული ვართ ჩვენი ემიგრაცია დიდად მოწოდებს თავს ევროპაში, ამერიკასა და სხვა კვეპნებში, ის კველასოთს ხელმისაწვდომი და გასაგები იქნება, რაღაც იხგლისური რეზიუმე ამჟენებს ქართულ ენზე ამერიკულებულ არქეოლოგიას, რომლის ხილვის შემდეგ - წაკითხვმდე, პატრიოტი ქუთაისელის გული სულ სხვახაირად დაიწყებს ძეგლას, რაღაც საუკეთესო ხაშრობი, საუკეთესო გამოცემა, ბეღძიერს გვხდის ხოლმე.

წიგნი სამეცნიერო განხილვამდე, ვიზუალურად უნდა გხიბლავდეს მისი ღიზანის, გამოცემის მაღალკალიფიციურობის გამო, აյ სწორედ ეს მაღალპრივტესიული ღონები მოგხვდება ოვალში. წიგნის სიდიდე, შესაბამისი ფერები, მაღალი ღონების არქეოლოგიური ჩივთები, სათახალოდ გადაღებული და არაჩეცულებრივ ქაღალდზე დასტამბული.

წიგნი გამოვიდა - საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს, ქუთაისის სახელმწიფო ისტორიული მუზეუმის, საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს ეგიდით. მათი გერბები ამჟავებს წიგნის პირველ ფურცელს და გარკვეულ ღირსებას აზრებს მას, ხოლო მეცნიერული ღონე და ღირებულებები ომარ ლათანგას დაუშერეტელი ეხერგის ინტელექტუალური მშვერბაა. ამაზე პირველი ფურცლის მინაწერიც მეტყველებს.

„მრავალრიცხოვები ისტორიული არ-
ტეფაქტებისა და წერილობითი წყაროების,
შეკრება-აასალიზის საფუძველზე ხაშომში
გახხილულია ქუთაისის მიწა-წყალზე თავ-
დაპირველი სამოსახლოების წარმოშობის
საკითხი, მწარმოებლურ მეურნეობაზე გა-
დასვლა, ბრინჯაოსა და რკინის მეტალურგი-
ის განვითარება, ურაბანისტული პროცესები,
განვითარების სხვადასხვა ეტაპზე ქალაქის
ტოპოგრაფია /გარეჯისული სახე/, კავშირები
გარე სამყაროსთან, საფორტიფიკაციო, საე-
რო და საკულტო ხუროთმოძღვრების ძეგლე-
ბი, ბაგრატის ტაძრის არქეოლოგიური კვლე-
ვის შედეგები. წიგნი ილუსტრირებულია და
განკუთვნილია მკითხველთა ფართო წრისათ-
ვის“. - ასე წარმოგვიდგება, მეორე განახლე-
ბული და შეცვებული გმოცემა.

წიგნს ამშვერებს წინათქმა - „საღაც ალ-ნიშვნულია, რომ თითქმის სამი ათეული წელია, რაც ქუთაისისა და მისი მიღამაზების სისტემატიური არქეოლოგიური კვლევა-ძიება მძღვნისარებოს. შესაბამისად, უაღრესად საინტერესო აღმოჩენებით გამზიდიდადა კოდეც ქართული ეროვნული კულტურის საგანძისრი. მათში თვალსაჩინოდაა ასახული ის უწყეველი გზა, რომელმაც ჯერ კიდევ ათასი წლის წინათ ქუთაისი მიიყენა ერთახანი საქართველოს დედაქალაქობამდე და შექმნა პირობები ქუთაისის ხელახლი აღზევებისა, ამგრძად მხოლოდ, სრულიად საქართველოს სატახტო ქალაქის როლში. ბუხებრივია ყოველივე ეს კიდევ უფრო აღლოებებს იხტერებს, ამ ქალაქის კულტურული მემკვიდრეობისადმი და შესაბამისად არქეოლოგიური კვლევისადმი, რომელშიაც როგორც იტყვიანალომის წილი ქართული არქეოლოგიის მამამთავარს, ქუთაისის არქეოლოგიური ექსპედიციის პირველ ხელმძღვანელს ბატონ თოარ ლორთქიფანიძეს ეკუთვნის. მ/ლახაგა/

ბატონიშვილი მარა, ერთი უაღმრესად საინტერესო რესონანს და საამაზო თვისებას თქვენი ხსიათური ბის დამაშვებებელი, წინაპრების, შენი მასა წავლებლების დაფასებისა და საინტერესო შეფასების ოვისება. ეს თვისება კველის არ გააჩნია, ბევრი იქვე ივიწყებს მისი მასწავლებლის ამაგასა და ნაცენებ საქმეებს, თქვენ ამითაც გამორჩეული კაცი ბრძანდებით, რომელიც მეცნიერებასთან ერთად, ამაღლებასთან თქვენს პიროვნებას. ხათქვემია „საქმემა“ შეხმაა გამოყენებისას“ და ეს თქვენი დღვეული დელი ხამუშვერებისა, ხაცეობი საქმეებისა, და ისტორიული მუზეუმის დირექტორობის ესოდექ საოცარი მართვის მისაღმებადაც შეიძლება ჩაითვალოს.

შეზეუმელებმა ბედნიერ დღედ უხდა მი
ვგჩხიოთ ის დღე, როცა ოქვებ მუზეუმის დი-
რექტორი გახდით. არ დაგიშურებიათ ძალა-
და ღონებ, თქვენ შესაძლებლობების გამოყ-
ერებისა. ეს ძალისხმევა კი ასახა, როგორ
დაწესებულების მოვლასა და პატრიოტიზმი
ისე თანამშრომლების ყურადღებაში, რა
ჯილდოებსა და ხელფასების სხვებთან შედა-
რებით გაზრდაში გამოიხატა. თქვენი ჰუმა-
ნისტურობა იმ საკითხში, რასაც ჩევულებრივი
ცხოვრება ჰქვია, რასაც თანამშრომლის ადა-
მიანური მხარდაჭერა ჰქვია, რასაც თანად
გომა და სიყვარული ჰქვია. არ დაგივიწყებთ
იმასაც, რომ მტერს მტრულად უხვდები და
მოყვარეს მოყვრულად. აქაც არაფერი გვშ-
ლებათ ხოლმე. ამ ყველაფერთან თქვენ წილ
შეცხირებას შართლაც რომ დიდი ხარკი გა-
დაუხადეთ, დღვევადღელი - „ქუთაისის არქე-
ოლოგიაც ხმ ამის ხათელი დასტურია.

მე, გურამ გაბუნია კი განსაკუთორებით
მოვმართავ ჩემი უმცროსო მეცობარო და საყ
ვარელო კაცო, შენ კარგად იცი რომ ქუთაის

სის გახდილება, მაშინაც კი როცა ლეგენდები
ზეა საუბარი, მე უდიდეს სიამოვნებას მანის
ჰქებს, მაშინ კი როცა სინამდვილე, რეალობას
და მაღალმეცნიერული დოხე სდევს მის ქადა-
ბა-დიდებას, - ვიზრდები, გახალგაზრდავდე
ბი, უტესთხიერების კაცი ვხდები. აი, ეს ბედნი
ერება მაჩქექ შეს მე დღეს. შენი აღრისდელა
წერილები, წიგნები, შრომები, ეს ყველაფერი
რი დამსახურებულად ქუთაისის გახდილებას
ეხებოდა. ღმერთმა დაგლოცა როცა ესოლდე
დიდი მისია დაგაკისრა. შეს პატიოსახ მეც
ნიერი ხარ, შეს არაფერს იგონებ, შეს მეცნი
ერულად იკვლევ და გვაწოდებ მზამზარეულ
ჯაჭვებსა და წარსულის მნიშვნელოვან საინ-

ქუთაისს. ჩვენ ევროპის კარგს მიღებაც ხედა
და ამას დაიხტერესებული ევროპელებიც გა-
მოუჩხდება, შემცაასტბლად, სამეცნიერო წრეები
ებიდათ. ქუთაისის სიძევლით დაიხტერესებული
ლი ადამიანებიდან, ვიღაც აუცილებლად მო-
იხდომებს ღირსეული პატივი მიაფის ამ ქა-
ლაქს შეხა არაზეულებრივი წიგნის ხილვი
შემდეგ ვფერქობ მას, ესე იგა - „ქუთაისია
არქეოლოგიას“, გახსაკუთრებულ პრემიაზ
ეკუთვნის წარდგენა.

დღეს, წიგნის სიყვარული ნულს ქვემო
აპირებს ხმოსვლას. ახლა ხომ კომპიუტერი
„ეპოქაა“, მაგრამ ყველა ქუთაისელს მოვუ-
წოდებ დედახში წაიკითხოს „ქუთაისის არ-
ქეოლოგია“ ოძარ ლახხავას ხელრთვით, რალ-
გახ ის სიმართლეს და მხოლოდ სიმართლე
ლაღადებს. ეს ისტორია შარავაზდედია ჩვენ
ქალაქისა, ის მარადიულად იარსებებს, რალ-
გახ ასე ერთად, ასე მოწერსრიგებულად, ასა-
დიდ მეცნიერებულ ფონეზე და მაღალკვალი-
ფიციური შინაარსით, ილუსტრაციებითა და
ფოტოსურათებით აღბად ვერასოდეს მიიღდა
ბერ უკეთეს კვლევას, რადგახ ეს თვითმხილ-
ველისა და უშუალო მონაწილის დაკვირვები
შედეგა.

თქვენი წინასიტყვაობა დიდი შეჯამება
წიგნისა პირველი გვერდიდან დაწყებულ
332-ე გვერდზედე ამთავრებული.
„არქეოლოგიური ძეგლები სრულად ახ
ლებურად აშუქებენ ქალაქის წარმოშო
ბა-განვითარების ოეალურ სურათს, მის გა
რეგულ სახეს, ისტორიულ ტოპოგრაფია
განვითარების სხვადასხვა ეტაპზე, მძლავრი

საფორტუნიკაციი სისტემით, საერო და საკულტო დანიშნულების ზაგებობათა კომპლექსებით. სახიტარულ-ჰიგიენური მეურნეობის ძეგლებით და უდიდესი არტეფაქტებით /კერაძიკა, მიხა, რკინა, მოხელები და სხვა/. ყველაფერი ეს ჩვენი მრავალწლიანი კვლევის წყალობით პირველად შემოდის სამეცნიერო მიმძღვაში და წინამდებარე მოხვერაფის ძირითად წყაროთმეტყობების ბაზას წარმოადგეხს. ნაშრომში ქალაქის ისტორია გახსილულია პერიოდების მიხედვით. ორქეოლოგიური მასალები შესწავლილია კომპლექსურად, სტრატიგრაფიული კორელაციის და ტიპოლოგიური ახალიზის გამოყენებით. ნარკვევში სათახადო აღვილი აქვს დათმობილი ისტორიული გეოგრაფიის, ტოპონიმიკის, სუმიზმატიკის და ეთნოლოგიის მოხაცებებს. შეძლებისდაგვარად გაშუქებულია ქალაქის გეოგრაფიული და გეოსტრატეგიული მნიშვნელობა და როლი სხვადასხვა ეპოქის საგარეო პოლიტიკური ვითარების გათვალისწინებით, აღნიშვნულ საკითხთა არამც თუ შესწავლა, არამედ დაყენებაც კი სამი ათეული წლის წინათ მხოლოდ ოცხების სფეროს თუ გახეკუთხებოდა. მდეხად გასაგებია აღნიშვნული მოხვერაფიის საჭიროება და მნიშვნელობა“.

წიგნი შედგება წინათქმის, შესავლის, რვა
თავისა და სხვა საჭირო ხაწილებისაგან. მას-
ში გათვლილი ყველა სიტყვა, შენიშვნა თუ
ისტორიული მასალების მეცნიერულად და-
ხასიათება. აქ არავინ და არაფერია დაგიწყე-
ბული.

სხვა რაღა დაგვრჩენია, უხდა მოგილო-
ცოთ ეს დიდი გამარჯვება. ასეთი საქმეების
კეთებას მთელი სიცოცხლე ჰირლება. თქვენ
მასში მართლაც მთელი სიცოცხლე ჩადეთ,
თქვენი გული და სულიც ერთად შეერთებუ-
ლი მას მიუმატეთ. ერთ ხანატრ წიგნად აქ-
ციეთ და თქვენ საყვარელ ქალაქს, ქუთაის-
ელებს და ქართველებს აჩქური. ეს არ არის
ვიწრო გაგბის საჩქარი, ის მსოფლიოს ნა-
წილიცაა, რაღაც არქეოლოგია დედამიწის
გულის საიდუმლოა, დედამიწა კი ყველას
ეკუთვნის.

კიდევ ერთხელ მოელი გულით გილო-
ცავთ ბატონხო ამაზ, გულლუკავთ თქვენს ლა-
მაზ ოჯახს, კველა მუზეუმელს ამ მარადიული
უკდავებისათვის გამიზნეულ საყარალ წიგნს
- „ქუთაისის არქეოლოგიას“ - ღლევანდელ
სიხამდღიალეში, თქვენ ერთადერთი იყვანით,
ვისაც ეს ნაძღვილად ხელეწიფებოდა და გა-
აკეთეთ კიდეც. გვარავდეთ ღმერთი ასეთი
საქმეების კეთებაში. ასე გაგეგრძელებინთ
მრავალუამიერ.

გურამ გაბუნია
ლია გაბუნია
მზია ზარნაძე

A photograph showing a section of a stone fortification wall, likely made of rough-hewn stones. In the foreground, on the ground, sits a large, reddish-brown ceramic pot. To the right of the pot, there is a collection of smaller, broken pieces of pottery and debris. The background shows more of the wall and some greenery at the top.

ՀԱՅՈՒԹԻՒՆ
Ահապորդութ

THE ARCHAEOLOGY OF **KUTAISHI**

შვენი მისამართი: ქ. თბილისი, მამაკან გვ. 30 ა. № 59
ტელ.: 2-59; 593 73 63 59; 593 32 94 88; 551 94 97 9
E-mail: atsugazeti@gmail.com

ო და დაკაბადონდა აკაკი წერეთლის სახელმწიფო

მლობაში ტელ.: 24 00 21; E-mail: atsugamomcemloba

გამოქვეყნდაში ტელ: 24 00 21; E-mail: atsugamomcemloba@gmail.com